

AUTOR

ppłk dr inż. Dariusz Grala

d.grala@akademia.mil.pl

Wydział Zarządzania i Dowodzenia, ASzWoj

PERSPEKTYWY ZAANGAŻOWANIA POLSKICH KONTYNGENTÓW WOJSKOWYCH W OPERACJE WIELONARODOWE

*Słowa kluczowe: operacje wielonarodowe, bezpieczeństwo narodowe,
terroryzm*

Wprowadzenie

Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej¹ oparta jest na szerokiej współpracy międzynarodowej zarówno gospodarczej, politycznej, jak i militarnej. Rzeczpospolita Polska poprzez aktywną obecność w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego (NATO), Unii Europejskiej (UE) i Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) uczestniczy w kształtowaniu światowego systemu bezpieczeństwa. Obecność ta wymaga od Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (SZ RP) gotowości do udziału w operacjach wojskowych oraz cywilno-wojskowych w ramach szeroko pojętego reagowania kryzysowego. Pomimo zmniejszenia udziału polskich wojsk w działaniach poza granicami kraju, nadal utrzymywane są polskie kontyngenty wojskowe w ramach operacji NATO, UE czy misji ONZ. Doświadczenia ostatnich 20 lat pokazały jak ogromnym wysiłkiem było przygotowanie dużych kontyngentów do operacji w Iraku i Afganistanie, gdzie prowadzone były działania militarne przeciwko aktywnemu przeciwnikowi. Z przyczyn ekonomicznych jednak Polska nie jest w stanie utrzymywać na bieżąco tak dużego potencjału wojsk w gotowości do wyjazdu poza granice państwa i prowadzenia tam działań. Ze względu na powyższe czynniki **celem** niniejszego artykułu jest **określenie perspektyw udziału polskich kontyngentów wojskowych w przyszłych operacjach wielonarodowych poza granicami państwa**. Tak sformułowany cel badań pozwolił na wygenerowanie **głównego problemu badawczego**, jakim jest pytanie: **Jakie czynniki determinują udział polskich kontyngentów wojskowych w operacjach wielonarodowych realizowanych w przyszłości?** Osiągnięcie celu badań wiązało się z potrzebą identyfikacji obec-

¹ *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa, 2014.

nych zagrożeń i wyzwań bezpieczeństwa narodowego oraz zdefiniowania i klasyfikacji współczesnych operacji militarnych.

Obecne zagrożenia i wyzwania bezpieczeństwa narodowego

Wyzwania stojące przed siłami zbrojnymi wynikają z charakteru współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa. Zapewnienie bezpieczeństwa państwa oraz jego obywateli należy do żywotnych interesów narodowych RP. Zmiany zachodzące we współczesnym świecie generują nowe i nieznane zjawiska, które potencjalnie mogą powodować różnorodne zagrożenia. Według definicji *zagrożenie to sytuacja, w której pojawia się prawdopodobieństwo powstania stanu niebezpiecznego dla otoczenia*. W literaturze przedmiotu rozróżnia się zagrożenia potencjalne i realne; subiektywne i obiektywne; zewnętrzne i wewnętrzne; militarne i niemilitarne (polityczne, ekonomiczne, społeczne, informacyjne, ekologiczne, przyrodnicze); kryzysowe i wojenne; intencjonalne i przypadkowe (losowe)².

Teoretycy zajmujący się analizą współczesnych zagrożeń dokonali ich klasyfikacji w zależności od przyjętego kryterium. Jeden z podziałów dotyczy zagrożeń potencjalnych i realnych. Zagrożenia potencjalne to sytuacje, które w pewnych warunkach mogą przekształcić się w zagrożenia. Jak twierdzi prof. Stanisław Koziej, zagrożenia realne występują w postaci zjawisk określanych mianem kryzysów lub konfliktów. Kryzys to pewien wyjątkowy stan wewnętrzny podmiotu, odbiegający od stanu normalnego. Kryzys może być powodowany przez czynniki wewnętrzne bądź zewnętrzne lub może być następstwem zdarzeń losowych, np. katastrof czy klęsk żywiołowych. Konflikt to szczególny (konfrontacyjny) typ relacji między podmiotami³.

Przeciwieństwem stanu zagrożenia jest poczucie bezpieczeństwa. Bezpieczeństwo to stan, który daje poczucie pewności i gwarancję jego zachowania oraz szansę na doskonalenie. Jest to sytuacja odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś, co człowiek szczególnie ceni, na przykład: zdrowia, pracy, szacunku, uczuć, dóbr materialnych. Bezpieczeństwo to jedna z podstawowych potrzeb człowieka. Wyróżnia się m.in. bezpieczeństwo globalne, regionalne, narodowe; bezpieczeństwo militarne, ekonomiczne, polityczne, publiczne, wewnętrzne, społeczne; bezpieczeństwo fizyczne, psychiczne, socjalne; bezpieczeństwo strukturalne i personalne.

² M. Huzarski, *Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa*, AON, Warszawa, 2009, s. 12.

³ S. Koziej, *Między piekłem a rajem. Szare bezpieczeństwo na progu XXI wieku*, Adam Marszałek, Toruń, 2006, s. 11.

W sensie praktycznym działalność danego podmiotu w dziedzinie bezpieczeństwa powinna zmierzać do zapewnienia możliwości przetrwania, rozwoju i swobody realizacji własnych interesów w konkretnych warunkach, poprzez wykorzystywanie okoliczności sprzyjających, podejmowanie wyzwań, redukcja ryzyka oraz przeciwdziałanie (zapobieganie i przeciwstawianie się) wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla podmiotu i jego interesów⁴.

Przyjmując za podmiot rozważań naród, zagrożenie bezpieczeństwa narodowego definiowane jest jako splot zdarzeń wewnętrznych lub w stosunkach międzynarodowych, w którym z dużym prawdopodobieństwem może nastąpić ograniczenie lub utrata warunków do niezakłóconego bytu i rozwoju wewnętrznego bądź naruszenie lub utrata suwerenności państwa oraz jego partnerskiego traktowania w stosunkach międzynarodowych w wyniku zastosowania przemocy politycznej, psychologicznej, ekonomicznej, militarnej itp.⁵.

Bezpieczeństwo narodowe oznacza zdolność państwa i jego społeczeństwa do zapewnienia warunków jego istnienia i rozwoju, integralności terytorialnej, niezależności politycznej, stabilności wewnętrznej oraz jakości życia. Zdolność ta jest kształtowana poprzez działania polegające na wykorzystaniu szans, podejmowaniu wyzwań, redukcji ryzyka oraz eliminowaniu zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych, co zapewnia trwanie, tożsamość, funkcjonowanie i swobody rozwojowe państwa i społeczeństwa.

Z uwagi na tematykę niniejszego opracowania należy uwzględnić te rodzaje zagrożeń, które będą skutkować zaangażowaniem SZ RP w działania o charakterze wielonarodowym. Polska, jako kraj geograficznie, politycznie i gospodarczo funkcjonujący w globalnym świecie, musi liczyć się z zagrożeniami typowymi dla międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa.

W strategii rozwoju bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej podkreślono, iż na bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku silny wpływ wywierają procesy zachodzące we współczesnym, globalnym środowisku bezpieczeństwa⁶. Cechują się one dużą dynamiką i złożonością zmian oraz występowaniem zagrożeń asymetrycznych, z których najgroźniejsze to: terroryzm, proliferacja broni masowego rażenia (BMR) i środków jej przenoszenia, międzynarodowa przestępczość zorganizowana oraz zagrożenia w cyberprzestrzeni. Potencjalnie mogą pojawić się także wyzwania, które w przypadku braku reakcji na nie, mogą przerodzić

⁴ Zob. S. Koziej, *Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa*, Skrypt internetowy, Warszawa, 2010, s. 2, www.koziej.pl [dostęp: 30.11.2017].

⁵ *Słownik z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa, 2008, s. 14.

⁶ *Strategia rozwoju bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022* – przyjęta uchwałą Rady Ministrów nr 67 z dnia 9 kwietnia 2013 roku, s. 38.

się w zagrożenia. Należą do nich takie zjawiska jak: destabilizacja systemu politycznego, źle funkcjonujące mechanizmy gospodarcze i społeczne, masowe naruszanie praw człowieka, zubożenie społeczeństw, małe zasoby wodne, degradacja środowiska naturalnego, klęski żywiołowe, rosnące zapotrzebowanie na energię połączone z utrudnionym dostępem do surowców energetycznych, wyczerpujące się zasoby metali rzadkich oraz problemy demograficzne⁷.

Przeprowadzone studia materiałów źródłowych wskazują, iż ze względu na korzystny kształt środowiska bezpieczeństwa międzynarodowego oraz powiązania sojusznicze Polski, obecnie i w najbliższej przyszłości prawdopodobieństwo konwencjonalnej agresji zbrojnej jest małe. Jednak ze względu na występowanie w sąsiedztwie naszego kraju znaczących potencjałów militarnych, w tym niekonwencjonalnych, nie można całkowicie wykluczyć pojawienia się w pobliżu granic Rzeczypospolitej Polskiej sytuacji użycia siły bądź groźby jej użycia. Wydarzenia, jakie miały miejsce w ostatnich latach na Ukrainie, potwierdzają słuszność dotychczasowych rozważań teoretycznych.

Ze względu na uwarunkowania polityczno-militarne w najbliższej przyszłości nie przewiduje się konfliktu militarnego o dużym zasięgu i wysokiej intensywności. W ocenie ekspertów istnieje duże prawdopodobieństwo występowania konfliktów lokalnych, w tym powstań zbrojnych, wojen wewnętrznych oraz innych działań o charakterze militarnym. Doświadczenia wyniesione z ostatnich konfliktów i operacji wielonarodowych pozwalają przypuszczać, iż przyszły przeciwnik będzie trudny do określenia ze względu na brak jasnych struktur organizacyjnych oraz stosowanie niestandardowej taktyki. Walki w Wietnamie, Algierii, Jugosławii, Somalii, Iraku, Afganistanie rozmazują sposób myślenia o prowadzeniu regularnych działań bojowych⁸. Przykładami konfliktów zbrojnych o niskiej skali intensywności są niedawne wydarzenia w Libanie, Kurdystanie, Gruzji, Strefie Gazy, na Krymie oraz w regionie MENA (*Middle and North Africa*)⁹.

Istotnym zagrożeniem współczesnego świata jest zorganizowany terroryzm. Interesy niektórych krajów, grup społecznych lub religijnych reprezentowane są przez organizacje ponadnarodowe o charakterze zbrojnym, dysponujące coraz większą siłą rażenia i determinacją do jej użycia. W imię swoich interesów, organizacje te wielokrotnie podejmowały działania przynoszące ofiary wśród cywilów oraz zniszczenia materialne. Najbardziej znane akty terroryzmu, które przerażyły społeczność międzynarodową to atak 11 września 2001 roku na World Trade Center w Nowym

⁷ Tamże.

⁸ Zob. M. Wrzosek, *Zagrożenia systemu obronnego*, [w:] J. Wołęjszo, R. Jakubczak (red.), *Obronność, teoria i praktyka*, Bellona, Warszawa, 2012, s. 37.

⁹ Zob. A. Czupryński (red.), *Kierunki ewolucji operacji w świetle doświadczeń XXI wieku*, Praca naukowo-badawcza, AON, Warszawa, 2014, s. 10.

Jorku oraz na Pentagon w Waszyngtonie, zamachy na pociągi metra w Madrycie 11 marca 2004 r., eksplozje w metrze i miejskim autobusie w Londynie 7 lipca 2005 r., wybuchy w teatrze na Dubrowce w Moskwie 23 października 2002 r. oraz eksplozje w metrze w Moskwie 6 lutego 2004 r. i 29 marca 2010 r., zamach w metrze w Mińsku 11 kwietnia 2011 r., ataki w Oslo i na wyspie Utoya z 22 lipca 2011 r., podwójny zamach bombowy na uczestników Maratonu Bostońskiego 15 kwietnia 2014. W ostatnich latach zamachy terrorystyczne przybrały nową formę. Zamachowcy działający w pojedynkę lub w małych grupach wykorzystują broń palną, broń białą lub samochody osobowe czy ciężarowe do przeprowadzania ataków. Taki sposób działania sprawia, iż bardzo trudno jest zapobiec tego typu zamachom. Jednocześnie efekt zastraszenia jest bardzo duży ze względu na świadomość, że taki atak może wydarzyć się wszędzie i w każdej chwili. Najbardziej znane ataki w 2017 roku to seria zamachów w Katalonii (17 i 18 sierpnia), w Londynie (22 marca i 3 czerwca), w Paryżu (3 lutego i 20 kwietnia), w Sztokholmie (7 kwietnia). Zgodnie z *European Union Terrorism Situation And Trend Report 2017* w 2016 roku w Unii Europejskiej w atakach terrorystycznych zginęły 142 osoby, odniosło rany 379 osób, natomiast całkowita liczba odnotowanych ataków terrorystycznych (w tym również udaremnionych, bądź nieudanych) wyniosła 142¹⁰.

Według oficjalnej informacji Ministerstwa Spraw Zagranicznych Polska nie należy do państw bezpośrednio zagrożonych atakami terrorystycznymi, a zagrożenie terrorystyczne w Polsce i Europie Środkowej utrzymuje się na niskim poziomie¹¹. Jednak w dużym stopniu może dotyczyć ono obywateli polskich przebywających w niestabilnych rejonach, a przede wszystkim żołnierzy uczestniczących w zagranicznych misjach wojskowych. Nie można też wykluczyć podejmowania przez terrorystów prób przeprowadzenia zamachu terrorystycznego na terytorium państw członkowskich UE. W regionach sąsiadujących z UE (Kaukaz Północny, Azja Środkowa, państwo Maghrebu) obserwuje się aktywność ekstremistycznych ugrupowań o różnym natężeniu. Organizacje terrorystyczne wielokrotnie uprowadzały obywateli innych państw w celu wymuszenia na opinii społecznej i rządach państw decyzji o wycofaniu wojsk z koalicji antyterrorystycznych. Ze względu na uczestnictwo w operacjach międzynarodowych prowadzonych poza granicami kraju Polska powinna liczyć się z możliwością działań odwetowych ze strony grup terrorystycznych.

Niepokój społeczności międzynarodowej wzbudza działalność tzw. Państwa Islamskiego (*Islamic State* – IS). Jest to organizacja działająca na terytorium Syrii i Iraku, powstała jako spadkobierca sunnickich ekstre-

¹⁰ www.europol.europa.eu [dostęp: 08.01.2018].

¹¹ http://www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/polityka_bezpieczenstwa/zwalczanie_terroizmu_miedzynarodowego/zagrozenie_terrorystyczne_w_polsce_i_regionie/ [dostęp: 07.02.2018].

stów z okresu okupacji Iraku przez koalicję międzynarodową. Powstałe w 2003 roku dżihadystyczne ugrupowanie Islamskie Państwo Iraku i Lewantu (ISIS lub ISIL) ogłosiło przywrócenie na terytorium Syrii i Iraku kalifatu, tj. ustroju powstałego ok. 1,5 tys. lat temu po śmierci proroka Mahometa. Organizacja wypowiedziała lojalność Al-Kaidzie, obierając własną drogę świętej wojny – dżihadu. ISIL było również jedną z większych organizacji walczących w wojnie domowej w Syrii przeciwko reżimowi prezydenta al-Asada w 2011 i 2012 roku. Na przełomie 2013 i 2014 roku dżihadysty rozpoczęli ofensywę w Iraku¹².

Oficjalnie ogłoszony 29 czerwca 2014 roku kalifat przewiduje zjednoczenie i podporządkowanie wszystkich muzułmanów władzy jednego kalifa, na którego został wybrany szejk Abu Bakr al-Baghdadi. Na podbitych terenach mieszkańców zmuszano do przyłączenia się do kalifatu lub mordowano. Ich majątki w obu przypadkach przechodziły na własność IS. Działalność Państwa Islamskiego doprowadziła do powstania fali uchodźców. Ugrupowanie stosuje terror, porwania, ataki samobójcze, egzekucje porwanych obywateli innych państw upubliczniane w mediach. Niepokojące jest, iż do organizacji dołączali najemnicy z innych krajów – również z Europy. Szacuje się, że w sierpniu 2014 roku ugrupowanie zrzeszało 80 tys. bojowników. W związku ze stosowaniem przez organizację aktów terroru na ludności cywilnej siły zbrojne Stanów Zjednoczonych przeprowadziły interwencję lotniczą 8.08.2014 r., a następnie po sformowaniu koalicji międzynarodowej 23 września 2014 r. rozpoczęto operację lotniczą na terytorium Syrii i Iraku. W nalotach wzięły udział, oprócz Stanów Zjednoczonych i Wielkiej Brytanii, również Katar, Arabia Saudyjska, Bahrajn i Jordania. Państwo Islamskie naruszyło porządek międzynarodowy w skali regionalnej, przez co postrzegane było jako istotne zagrożenie bezpieczeństwa międzynarodowego. Od 2015 roku na określenie ISIS zaczęto używać nazwy *Daesh*, które to słowo w języku arabskim ma znaczenie pejoratywne.

Obecnie organizacja znana jako Państwo Islamskie przestała oficjalnie istnieć, pokonana i rozbita głównie przez Kurdów. Jednak wielu bojowników *Daesh* powróciło do swych domów lub ukryło się. Należy spodziewać się, iż część z nich będzie kontynuować swoją walkę.

Innym zagrożeniem dla bezpieczeństwa Polski jest podważanie skuteczności międzynarodowego systemu przeciwdziałania proliferacji BMR. Pomimo funkcjonowania międzynarodowych umów rozbrojeniowych kraje wysokiego ryzyka dysponują arsenałem broni jądrowej wraz ze środkami do jej przenoszenia. Przewiduje się, iż w najbliższej przyszłości wiele krajów będzie realizowało programy rozwoju broni jądrowej, biologicznej i chemicznej. Szczególnie dotyczy to broni chemicznej i biologicznej, które

¹² www.politykaglobalna.pl/2014/06/czym-islamskie-panstwo-iraku-lewantu/ [dostęp: 10.12.2014].

koszty badań i produkcji są stosunkowo niskie. Pomimo prowadzenia szeregu działań międzynarodowego nadzoru nad BMR nie można wykluczyć, iż kraje będą w stanie w tajemnicy wyprodukować lub zdobyć, a następnie użyć tych środków bądź zagrozić ich użyciem¹³.

Kolejnym zagrożeniem jest międzynarodowa przestępczość zorganizowana. Ze względu na położenie geograficzne przez Polskę przechodzą swoiste linie tranzytowe związane ze zorganizowaną międzynarodową działalnością przestępczą. Przystąpienie naszego kraju do układu z Schengen przyczyniło się do większej przepustowości granic i tym samym mniejszej możliwości kontroli osób przekraczających europejskie granice. Łatwiejsze jest też wwiezienie na terytorium Polski narkotyków, alkoholu pochodzącego z nielegalnych źródeł czy odpadów zanieczyszczających środowisko naturalne. Należy dodać, iż międzynarodowe grupy przestępcze dysponują bronią palną i materiałami wybuchowymi.

Stosunkowo nowym zagrożeniem są ataki cybernetyczne. Skala tego zjawiska oraz sposób działania zorganizowanych grup pozwala uznać zjawisko cyberterrorystyki za duże zagrożenie zarówno dla administracji rządowych, gospodarki krajowej, transportu, sektora energetycznego, jak i bankowości. Ataki cybernetyczne kierowane są również przeciwko organom kierowania i dowodzenia w siłach zbrojnych, a nawet potrafią zakłócić działalność służb specjalnych. Na skutek nasilenia ataków cybernetycznych w ostatnich latach Sojusz oraz SZ RP podjęły działania związane z cyberobroną. Zgodnie z aktualną koncepcją strategiczną NATO atak cybernetyczny może być powodem do obrony kolektywnej w ramach art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego.

Niepokojące zjawiska, które mogą przerodzić się w zagrożenia to m.in. destabilizacja systemu politycznego. Przykładem może być tzw. *afrykańska wiosna ludów*. Zmiany polityczne w Egipcie, Libii czy Tunezji doprowadziły do zamieszek oraz walk niekontrolowanych oddziałów armii czy innych uzbrojonych grup. Kryzysy na Ukrainie i w Syrii również rozpoczęły się od demonstracji przeciwko rządzącym władzom.

Źle funkcjonujące mechanizmy gospodarcze i ubożenie społeczeństw to kolejne zagrożenia wskazywane jako przyczyna destabilizacji, w tym przypadku ekonomicznej, która może doprowadzić również do kryzysu politycznego. Kryzys światowy ostatnich lat doprowadził m.in. do zmian rządów w Grecji i Hiszpanii.

Potencjalnymi zagrożeniami są rosące zapotrzebowanie na energię połączone z utrudnionym dostępem do surowców energetycznych oraz wyczerpujące się zasoby metali rzadkich.

Wobec powyższych zagrożeń głównych szans na utrwalenie bezpieczeństwa narodowego należy upatrywać we wzmacnianiu roli Polski

¹³ *Strategia rozwoju...*, s. 49.

w Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego i Unii Europejskiej oraz w budowie coraz lepszych relacji z państwami sąsiednimi. Związane jest to z koniecznością utrzymywania zdolności do udziału w zadaniach sojuszniczych. Siły Zbrojne RP jako element systemu bezpieczeństwa narodowego, europejskiego i światowego muszą liczyć się z możliwością wydzielenia komponentów do potencjalnych operacji militarnych.

Charakterystyka współczesnych operacji wielonarodowych

Charakter współczesnych zagrożeń wymaga sprawnego systemu reagowania kryzysowego. Zgodnie z prawem międzynarodowym w celu utrzymania pokoju i bezpieczeństwa w danym kraju lub regionie, po wyczerpaniu narzędzi dyplomatycznych, możliwe jest użycie sił wojskowych. W typowych misjach pokojowych prowadzonych przez ONZ biorą udział wielonarodowe siły pokojowe powstałe z kontyngentów wojskowych wydzielonych z państw członkowskich.

W przypadku operacji NATO w ramach obrony kolektywnej prowadzone są operacje sojusznicze. Operacje reagowania kryzysowego mogą być prowadzone przez organizacje międzynarodowe (NATO, OBWE¹⁴, UE) lub koalicje państw. W każdym przypadku mamy do czynienia z siłami wojskowymi, wydzielonymi z różnych państw, prowadzącymi działania w ramach wspólnej operacji wielonarodowej.

W literaturze przedmiotu pod pojęciem operacji wielonarodowych rozumie się operacje, w których uczestniczą kontyngenty wojskowe różnych państw. Mogą to być operacje sojusznicze oraz operacje, w których występują komponenty wojskowe także innych państw niebędących członkami sojuszu i są one organizowane na podstawie mandatu ONZ, UE lub OBWE¹⁵. Warto zaznaczyć, iż w terminologii funkcjonującej w NATO przyjmuje się, że operacje, w których biorą udział państwa członkowskie, nazywa się operacjami sojuszniczymi, natomiast w operacjach wielonarodowych uczestniczą również państwa spoza Sojuszu. W dalszej części artykułu termin operacje wielonarodowe dotyczył będzie operacji z udziałem co najmniej dwóch państw bez względu na ich przynależność do Sojuszu.

Współcześnie pod pojęciem operacji rozumie się *uzgodnione, co do jej celu, miejsca i czasu bitwy, walki uderzenia ogniowe i manewry poszczególnych rodzajów sił zbrojnych i wojsk, prowadzone pod jednym dowództwem*

¹⁴ OBWE – Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie.

¹⁵ M. Obrusiewicz, *Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe CJTF*, AON, Warszawa 2002, s. 90.

twem dla osiągnięcia celu strategicznego przy minimalnych stratach własnych¹⁶.

Analiza literatury przedmiotu oraz wnioski z ostatnich konfliktów zbrojnych wskazują, iż operacja to nie tylko działania militarne. Współczesna operacja może być prowadzona we wszystkich okresach funkcjonowania państwa, tj. w okresie pokoju, kryzysu oraz wojny i jest bezpośrednią formą wspierającą zamierzenia polityki państwa. *Operacja – zespół różnorodnych działań (obronnych, zaczepnych, opóźniających) związków operacyjnych lub specjalnie wydzielonych zgrupowań ukierunkowanych na osiągnięcie celu strategicznego (operacyjnego). Operacja obejmuje skoordynowane czasowo i przestrzennie działania realizowane przed starciem zbrojnym, w trakcie (bitwy, walki) oraz działania po starciu w czasie pokoju, kryzysu i wojny*¹⁷.

W literaturze przedmiotu można spotkać wiele rodzajów klasyfikacji operacji. Według dr. hab. A. Czupryńskiego w zależności od przyjętego kryterium operacje można podzielić na: lądowe i powietrzne (kryterium środowiska), operacje wojsk lądowych, powietrznych, marynarki wojennej, specjalnych i sił połączonych (rodzaj uczestniczących sił zbrojnych); operacje wojenne, kryzysowe, pokojowe (okres funkcjonowania państwa); operacje narodowe, wielonarodowe, koalicyjne, sojusznicze (ze względu na uczestnictwo różnych podmiotów prawnych)¹⁸.

Wśród naukowców zajmujących się teorią operacji pojawiają się poglądy proponujące rezygnację z dotychczasowych kryteriów podziału operacji (środowisko czy wielkość użytych rodzajów sił zbrojnych) na rzecz uwzględnienia przede wszystkim kryterium podmiotu kierującego operacją. Jak zauważa dr J. Joniak, w sytuacji, kiedy podmiotem byłoby państwo, będą to operacje wojenne i inne niż wojna; kiedy siły NATO – operacje prowadzone w ramach obrony kolektywnej oraz operacje reagowania kryzysowego; zaś ONZ prowadziłyby operacje pokojowe¹⁹. Z kolei prof. A. Polak proponuje podział operacji według kryterium stanu funkcjonowania państwa na operacje wojenne, reagowania kryzysowego i pokojowe, przy czym operacje pokojowe dotyczą działań w czasie pokojowego funkcjonowania państwa, a operacje reagowania kryzysowego w okresie kryzysu²⁰. Ze względu na odmienne warunki fizyczne środowiska wyróżnia się operacje powietrzne, lądowe i morskie.

W Sojuszu Północnoatlantyckim, zgodnie z zapisami Traktatu Waszyngtońskiego wraz z precyzującymi go dokumentami: *Koncepcją strate-*

¹⁶ Słownik terminów..., s. 86.

¹⁷ J. Zieliński, *Podstawowe założenia dydaktyki sztuki operacyjnej*, AON, Warszawa 2002, s. 50.

¹⁸ Zob., A. Czupryński, *Współczesna sztuka operacyjna*, AON, Warszawa, 2009, s. 144.

¹⁹ A. Czupryński (red.), *Kierunki ewolucji...*, s. 68.

²⁰ A. Polak, *Ewolucja teorii operacji*, AON, Warszawa, 2012, s. 208.

giczną NATO oraz *Sojuszniczą doktryną połączoną*, przyjęto następujący podział operacji militarnych:

- operacje prowadzone na podstawie art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego,
- operacje reagowania kryzysowego spoza art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego.

Należy zaznaczyć, iż współczesne operacje wielonarodowe prawdopodobnie będą miały charakter połączony²¹. Komponenty wydzielone z różnych rodzajów sił zbrojnych, zorganizowane w zgrupowanie operacyjne, pozwolą synergicznie²² wykorzystać posiadane siły i środki do realizacji określonego zadania.

Poniżej zostaną scharakteryzowane rodzaje operacji o charakterze wielonarodowym, w których mogą uczestniczyć wydzielone komponenty sił zbrojnych.

Operacje wojenne wynikają z zagrożeń bezpośrednich²³ i związane są ze stanem funkcjonowania państwa. Operacja wojenna to *zespół różnorodnych działań (obronnych, zaczepnych, opóźniających) związków operacyjnych (ZO) lub specjalnie wydzielonych zgrupowań, ukierunkowanych na osiągnięcie celu strategicznego*²⁴. Celem operacji wojennej jest obrona suwerenności i nienaruszalności terytorialnej kraju własnego lub sojuszniczego. W myśl prawa międzynarodowego operacje wojenne powinny być prowadzone tylko w przypadku napaści zbrojnej, w sytuacjach samoobrony indywidualnej lub zbiorowej (art. 51 Karty Narodów Zjednoczonych).

W europejskim i euroatlantyckim obszarze działań zakłada się sojusznicze operacje wojenne w celu ochrony integralności i spójności terytorialnej państw członkowskich UE lub NATO. Poza obszarem euroatlantyckim możliwe są klasyczne operacje wojenne pozbawiające podmiotowości prawnej strony przeciwnej, ale coraz częściej obserwuje się operacje o ograniczonym zakresie pozbawienia suwerenności strony przeciwnej²⁵.

Operacje wojenne powinny być prowadzone na podstawie mandatu światowej organizacji pokojowej przekazanego NATO, UE lub państwu przewodzącemu koalicji (państwo wiodące - *lead nation*). Każde inne dzia-

²¹ Tamże, s. 208.

²² Efekt synergii (*synergy effect*) – efekt zorganizowanego działania całości zgrupowania, który jest wyższy niż suma efektów działań poszczególnych jego elementów. Wynik wspólnych działań daje większe i lepsze efekty, ponieważ działania poszczególnych elementów zgrupowania uzupełniają się, dzięki ich zsynchronizowaniu i skoordynowaniu. Istotą jest umiejętność wykorzystania efektów działania innych podmiotów dla potrzeb własnych, *Słownik terminów...*, s. 36.

²³ Zagrożenia o charakterze bezpośrednim zagrażają literalnie interesom państwa, regionu, organizacji; zagrożenia pośrednie destabilizują sytuację społeczną, polityczną, ekonomiczną, W. Kaczmarek, *Wpływ zagrożeń o charakterze militarnym na funkcjonowanie wojsk lądowych*, AON, Warszawa, 2008, s. 14.

²⁴ A. Polak, J. Joniak, *Sztuka wojenna*, AON, Warszawa, 2014, s. 323.

²⁵ Zob., A. Czapryński, *Kierunki ewolucji...*, s. 7.

łanie powinno być traktowane jako akt nieuzasadnionej agresji. Operacja wojenna może wynikać bezpośrednio z konieczności obrony własnej suwerenności, ale też ze zobowiązań międzynarodowych w ramach kreowania zbiorowego bezpieczeństwa. Celem operacji nie jest zajęcie i włączenie terytorium innego państwa do własnego. Działania sił zbrojnych koncentrują się na czasowym pozbawieniu suwerenności wrogiej organizacji (państwa) w celu stworzenia nowego suwerennego państwa. Po osiągnięciu celu militarnego i ustabilizowaniu sytuacji siły zbrojne wycofują się²⁶.

Operacje wojenne NATO związane są z obroną kolektywną i wynikają z art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, który zgodnie z art. 51 *Karty Narodów Zjednoczonych* nadaje prawo każdemu z państw członków NATO do indywidualnej lub zbiorowej samoobrony w przypadku wystąpienia aktu napaści zbrojnej ze strony innego państwa (państw). Jednocześnie uprawnia on broniącą się stronę do podjęcia wszelkiego rodzaju koniecznych działań, w tym wojskowych, zmierzających do odparcia napaści, samodzielnie lub przy wsparciu innych państw sojusznicznych, członków paktu, w celu przywrócenia lub utrzymania bezpieczeństwa obszaru północnoatlantyckiego²⁷.

Organizowanie i prowadzenie operacji, w przypadku zagrożenia militarnego, może odbywać się w formie obrony narodowej lub kolektywnej, a także w formie ataku wyprzedzającego działania przeciwnika. Może być to realizowane na terytorium własnego kraju lub poza jego obszarem.

Jak już wspomniano wcześniej, współczesne operacje prawdopodobnie będą operacjami połączonymi. Dotyczy to w szczególności operacji wojennych, które wymagają skutecznej integracji działań poszczególnych rodzajów sił zbrojnych w taki sposób, aby stanowiły siły połączone. W operacji połączonej biorą udział komponenty co najmniej dwóch rodzajów sił zbrojnych, kierowane przez jednego dowódcę²⁸. Istota operacji połączonej wyraża się w synchronizacji wysiłków wojsk i środków rodzajów sił zbrojnych podczas realizacji zadań operacji oraz wykorzystaniu ich zróżnicowanych możliwości, aby osiągnąć efekt synergii (aby skutki działań połączonych były większe niż suma skutków działań poszczególnych rodzajów sił zbrojnych)²⁹.

Wydzielane do operacji komponenty muszą cechować się samowystarczalnością oraz dużą mobilnością. W operacjach wojennych przełomu XX i XXI wieku bardzo często na potrzeby wykonania określonych zadań formowano tzw. zgrupowania zadaniowe składające się z sił i środków najbardziej odpowiednich do ich realizacji. Zgrupowania tworzone na bazie organicznych struktur pododdziałów, dysponujące potencjałem odpowied-

²⁶ Zob., A. Czupryński, *Współczesna sztuka...*, s. 240.

²⁷ *Traktat Waszyngtoński*, Waszyngton, 1999, art. 5.

²⁸ J. Knetki, *Operacje połączone*, AON, Warszawa, 1996, s. 6.

²⁹ J. Zieliński, *Teoretyczne podstawy operacji połączonych*, AON, Warszawa, 1999, s. 20.

nim do planowanych zadań, znajdują zastosowanie w operacjach realizowanych na terenie kraju oraz poza jego granicami. Zasadność tworzenia zgrupowań zadaniowych potwierdzają ćwiczenia narodowe oraz doświadczenia z udziału w operacjach wielonarodowych.

W myśl prawa międzynarodowego operacje wojenne powinny być prowadzone tylko w sytuacjach samoobrony indywidualnej lub zbiorowej, w wypadku napaści zbrojnej (zgodnie z art. 51 Karty Narodów Zjednoczonych). Jak pokazują doświadczenia ze współczesnych konfliktów zbrojnych, często po fazie działań militarnych typowych dla stanu wojny operacje wojenne przechodzą w jedną z form operacji reagowania kryzysowego.

Operacje reagowania kryzysowego spoza artykułu 5 Traktatu Waszyngtońskiego wynikają z *Koncepcji strategicznej NATO* (1999) oraz *Sojuszniczej doktryny połączonej* – AJP-01(B) z 2001 roku. Dokumenty te wprowadzają dodatkowe rodzaje operacji wojskowych, prowadzonych w celu wzmocnienia bezpieczeństwa i stabilności regionu północnoatlantyckiego właśnie poprzez reagowanie kryzysowe. Operacje te mają na celu skuteczne przeciwdziałanie i zapobieganie konfliktom, co zgodne jest z art. 7 Traktatu Waszyngtońskiego oraz prawem międzynarodowym, w związku z czym nie naruszają one praw i obowiązków wynikających z *Karty Narodów Zjednoczonych* oraz roli wiodącej ONZ w utrzymaniu pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego. W ramach tych działań realizowane są strategiczne cele Sojuszu polegające na utrzymaniu pokoju, jego przywróceniu, zapewnieniu bezpieczeństwa i stabilności, nie tylko w regionie północnoatlantyckim, ale także w innych rejonach świata³⁰.

Operacje reagowania kryzysowego są odpowiedzią na sytuację kryzysową, tj. stan zagrożenia, przy czym występujące zagrożenia mają charakter pośredni. Działania sił zbrojnych ukierunkowane są na likwidację sytuacji kryzysowych. Sytuacje kryzysowe mogą wynikać z przyczyn polityczno-militarnych, fizyczno-geograficznych, ekonomicznych lub społecznych. Przez pojęcie operacji reagowania kryzysowego rozumiane są sojusznicze, wielonarodowe i wielofunkcyjne działania militarne i niemilitarne wykraczające poza art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, prowadzone na terytorium Sojuszu i poza nim³¹. W operacjach reagowania kryzysowego siły zbrojne używane są w sytuacjach innych niż wojna³². Celem operacji reagowania kryzysowego może być zapobieganie zagrożeniom bezpieczeństwa militarnego, obrona praw człowieka, przeciwdziałanie terroryzmowi, likwidacja skutków klęsk żywiołowych, ewakuacja obywateli własnego państwa z terenów zagrożonych.

³⁰ A. Żarkowski, *Operacje reagowania kryzysowego*, [w:] A. Polak, J. Joniak (red.) *Sztuka...*, s. 357.

³¹ Zob., A. Czupryński, *Współczesna sztuka...*, s. 240.

³² Zob., *MC-327/2 NATO Military Policy for Non-Article 5 Crisis Response Operations*.

Wśród możliwych przyczyn wymagających podjęcia przez NATO działań w ramach operacji reagowania kryzysowego można wymienić³³:

- wojny domowe w innych państwach;
- spory międzynarodowe grożące wybuchem konfliktów zbrojnych;
- przywracanie porządku wewnętrznego po wygaśnięciu konfliktu zbrojnego;
- załamanie się władzy politycznej w państwie;
- katastrofy humanitarne, w których dochodzi do cierpień ludzi;
- sytuacje zagrożenia katastrofą nuklearną;
- zagrożenia grup obywateli państw członkowskich NATO znajdujących się w rejonach objętych konfliktem zbrojnym;
- konieczność ochrony szlaków morskich oraz zapewnienia swobody lotów;
- międzynarodowa interwencja zbrojna przeciwko innym państwom w celu zapobieżenia rozprzestrzeniania się konfliktu lokalnego.

Operacje reagowania kryzysowego prowadzone są przez NATO we współdziałaniu z innymi państwami oraz organizacjami międzynarodowymi (ONZ, OBWE). Doktryna sojusznicza przewiduje, iż operacje spoza art. 5 (*Non-Article 5 crisis response operations* – NA5CRO) mogą być prowadzone na podstawie mandatu przyznanego przez Radę Bezpieczeństwa ONZ (*United Nations Security Council* – UNSC) lub mandatu innej organizacji międzynarodowej np. UE lub OBWE. Jednocześnie NATO nie wyklucza możliwości prowadzenia tego rodzaju operacji również bez wyraźnego mandatu, lecz w zgodzie z prawem międzynarodowym i na zasadzie konsensusu państw członkowskich. Jedną z możliwości usankcjonowania operacji jest uzyskanie zaproszenia ze strony prawomocnego rządu państwa, na którego terenie operacja ma przebiegać. W odróżnieniu od operacji w ramach obrony kolektywnej NATO, w operacjach spoza art. 5 członkowie Sojuszu dobrowolnie uczestniczą w działaniach, które uznają za konieczne dla przywrócenia i utrzymania bezpieczeństwa na obszarze Sojuszu³⁴.

Należy podkreślić, że istotą operacji reagowania kryzysowego jest w pierwszej kolejności zapobieganie konfliktom poprzez działania na płaszczyźnie politycznej, cywilnej i wojskowej, przy minimalnym zaangażowaniu sił wojskowych. Szersze zaangażowanie komponentu wojskowego następuje, gdy wcześniej wymienione sposoby nie są skuteczne. Zakres przewidywanych działań związanych z użyciem siły wojskowej lub groźbą jej użycia obejmuje wsparcie międzynarodowych organizacji (ONZ, OBWE), operacje wsparcia pokoju oraz sojusznicze operacje wojenne re-

³³ R. Wróblewski, *Operacje inne niż wojna jako forma polityki bezpieczeństwa RP w XXI wieku*, AON, Warszawa, 2000, s. 88.

³⁴ Zob., *Operacje reagowania kryzysowego spoza artykułu 5 DD/3.4(A)*, Centrum Doktryn i Szkolenia Wojsk, Bydgoszcz, 2013, s. 18.

alizowane przez wielonarodowe siły NATO lub we współdziałaniu z innymi państwami (spoza Sojuszu) czy organizacjami międzynarodowymi.

Doktryna sojusznicza wymienia następujące rodzaje operacji spoza art. 5 (NA5CRO)³⁵:

- operacje wsparcia pokoju,
- przeciwdziałanie i zapobieganie działaniom nieregularnym,
- wsparcie dla władz cywilnych,
- poszukiwania i ratownictwa (*Search and Rescue* – SAR),
- ewakuacja personelu niewojskowego,
- operacje odzyskiwania.

Operacje wsparcia pokoju (*Peace Support Operations* – PSO) są to określone działania strony trzeciej (niezaangażowanej w konflikt) wykorzystujące dyplomatyczne, cywilne i wojskowe środki zgodnie z zasadami i zapisami zawartymi w Karcie Narodów Zjednoczonych, podejmowane w celu utrzymania lub przywrócenia pokoju. Do operacji wsparcia pokoju możemy zaliczyć też zapobieganie konfliktom, tworzenie pokoju, wymuszanie pokoju, utrzymanie pokoju, umacnianie (budowanie) pokoju oraz działania humanitarne. Należy zwrócić uwagę, iż w literaturze przedmiotu funkcjonują dwa pojęcia: operacje pokojowe i operacje wsparcia pokoju. Operacje pokojowe to wszystkie działania o charakterze pokojowym prowadzone pod patronatem ONZ, których kierownictwo polityczne i militarne pozostaje w kompetencjach ONZ. Natomiast realizacja operacji wsparcia pokoju, mimo że są one prowadzone na podstawie mandatu ONZ, zostaje przekazana innej organizacji militarnej, np. NATO lub państwu przewodniczącemu koalicji międzynarodowej³⁶.

Kolejnym rodzajem operacji spoza artykułu 5 jest **przeciwdziałanie i zapobieganie działaniom nieregularnym**. Pod pojęciem działań nieregularnych występują różne niekonwencjonalne formy przemocy, tj. przedsięwzięcia o charakterze wojskowym, politycznym, psychologicznym, ekonomicznym czy kryminalnym. Przykładami działań nieregularnych mogą być rebelia i terrorizm. Zapobieganie tym zjawiskom polega na stosowaniu metod oddziaływania pośredniego i bezpośredniego, tj. z jednej strony należy utrudniać te działania, z drugiej ograniczyć ich skutki. Działania bezpośrednie skupiają się na zlokalizowaniu i rozbiciu organizacji rebelianckiej lub terrorystycznej. Podejście pośrednie polega na wsparciu państw w zwalczaniu terroryzmu lub rebelii, powstrzymaniu innych państw przed wspieraniem rebelii bądź terroryzmu, zredukowaniu poparcia dla ideologii rebelianckiej lub terrorystycznej.

Operacje wsparcia dla władz cywilnych obejmują wszystkie działania wojskowe mające na celu udzielenie pomocy społeczeństwu lub wła-

³⁵ Tamże, s. 63.

³⁶ Por., M. Marszałek, *Operacje reagowania kryzysowego NATO*, Difin, Warszawa, 2013, s. 80.

dzom państwa zgodnie z obowiązującymi regułami prawnymi. Zazwyczaj operacje te podejmowane są w nadzwyczajnych okolicznościach, np. w sytuacji zaistnienia nagłych wypadków przewyższających swoim rozmiarem zdolności i możliwości władz cywilnych. Według nomenklatury NATO rozróżnia się dwa podstawowe rodzaje operacji wsparcia władz, tj. pomoc wojskową dla władz cywilnych oraz wsparcie operacji humanitarnych. Wsparcie władz cywilnych dotyczyć może następujących działań: wojskowe wsparcie władz cywilnych, cywilne wymuszenie prawa, ekonomiczna odbudowa oraz pomoc wojskowa w przypadku poważnych niepokojów społecznych. Wsparcie wojskowe obejmuje również zapewnienie bezpieczeństwa w trakcie wyborów, pomoc w działalności służb publicznych i administracji publicznej, szkolenie lokalnej policji i sił bezpieczeństwa, a także rozminowywanie terenu. Jedną z form operacji z zakresu wspierania władz są działania humanitarne (pomoc humanitarna – *humanitarian assistance* – HA), prowadzone w przypadku wystąpienia klęsk żywiołowych (powodzie, trzęsienia ziemi, klęska głodu), epidemii czy katastrof chemicznych, biologicznych, radiologicznych. Często pomoc humanitarna udzielana jest po zakończeniu działań wojennych i może dotyczyć pomocy uchodźcom, pomocy w przypadku prześladowań politycznych, etnicznych i religijnych. Działania te ukierunkowane są na wsparcie władz cywilnych lub organizacji zarówno rządowych, jak i pozarządowych³⁷.

Działania poszukiwawczo-ratownicze (*search and rescue* – SAR) są istotnym elementem wszystkich operacji NATO, w tym operacji reagowania kryzysowego. Zgodnie z założeniami Sojuszu każdy kraj jest odpowiedzialny za utrzymywanie systemu służb poszukiwawczo-ratowniczych oraz zabezpieczenie niezbędnych sił i środków do ich funkcjonowania. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej narodowy system SAR może zostać użyty na rzecz sił sojuszniczych. W takim przypadku dowódcy NATO będą odpowiedzialni za planowanie i prowadzenie operacji SAR, zgodnie z ATP-10 *NATO Search and rescue Manual* oraz ATP-57 *NATO Submarine Search and Rescue Manual*. W przypadku akcji poszukiwawczo-ratowniczych w warunkach występowania zagrożenia militarnego ze strony przeciwnika mamy do czynienia z bojowymi działaniami poszukiwawczo-ratowniczymi (*Combat Search and Rescue* – CSAR). Operacje CSAR prowadzone są zgodnie z ATP-62 *NATO Combat Search and Rescue (CSAR)* i mają na celu wykrycie, zlokalizowanie, identyfikowanie oraz ratowanie zestrzelonych załóg statków powietrznych z terytorium wroga. Sojusz może również oferować pomoc poszczególnym państwom w prowadzeniu działań poszukiwawczo-ratowniczych.

Operacje ewakuacji personelu niewojskowego (*non-combatant evacuation operation* – NEO) prowadzone są w celu przemieszczenia osób

³⁷ *Operacje reagowania...*, s. 78.

cywilnych przebywających na terenie obcego kraju z zagrożonego obszaru w bezpieczne miejsce. Zazwyczaj NEO polegają na zastosowaniu przez dane państwo działań dyplomatycznych. Siły NATO pełnią rolę wspierającą w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa oraz sprawowania kontroli nad przyjęciem, przemieszczeniem i transportem ewakuowanego personelu, a także w zakresie pomocy i ewakuacji medycznej.

Operacje odzyskiwania (*extraction operations*) są to działania pod przewodnictwem NATO polegające na wycofaniu personelu ONZ lub innych misji wojskowych z zagrożonego terytorium. Zazwyczaj operacje odzyskiwania prowadzone są na nieznanym terenie, gdzie działa przeciwnik, oraz nie można liczyć na pomoc państwa, na którego obszarze odbywa się operacja bądź państwo takie nie wyraża na nią zgody.

Szeroki wachlarz wyszczególnionych wyżej kategorii działań w ramach operacji reagowania kryzysowego pozwala państwom sojuszniczym na zastosowanie doboru sił i środków, właściwego dla zróżnicowanych sytuacji kryzysowych. Zasady prowadzenia operacji spoza art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, określone w doktrynie sojuszniczej *AJP-3.4(A)* oraz innych doktrynach odpowiednich dla określanych sytuacji kryzysowych (np. *AJP-3.4.1. Peace Support Operations*), umożliwiają racjonalne przygotowanie i użycie wielonarodowych sił zadaniowych do osiągnięcia celów założonych przez polityczne organy decyzyjne.

Należy zaznaczyć, iż operacje spoza art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego powinny być stosowane zgodnie z mandatem ONZ w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej stwarzającej zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa lub kilku państw Sojuszu. Udzielając mandatu Sojuszowi lub państwu przewodniczącemu koalicji, ONZ przekazuje uprawnienia do kierowania i prowadzenia operacją. W ramach swojej działalności na rzecz utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa ONZ prowadzi również operacje pokojowe z użyciem sił wielonarodowych pod własnym kierownictwem.

Operacje pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych, zwane powszechnie misjami pokojowymi, są prowadzone przez wielonarodowe kontyngenty wojskowo-cywilne. Jediną organizacją o zasięgu globalnym, działającą na rzecz zapewnienia światowego pokoju i bezpieczeństwa jest ONZ. Rada Bezpieczeństwa ONZ posiada legitymizację do zastosowania środków nacisku politycznego, militarnego i ekonomicznego w sytuacji zagrożenia lub naruszenia pokoju bądź aktu agresji. Kluczowym wyzwaniem dla ONZ jest efektywne przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom ze strony podmiotów pozapaństwowych, m.in. terroryzmowi i międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.

Pomimo wieloletniego doświadczenia ONZ w organizowaniu i prowadzeniu operacji pokojowych panuje dość negatywna opinia na temat ich skuteczności. Dla wzmocnienia efektywności organizacji istotne jest prze-

prowadzenie kompleksowej reformy systemu ONZ prowadzącej do usprawnienia działań organizacji, w tym m.in. rewitalizacji Zgromadzenia Ogólnego Narodów Zjednoczonych i reformy Rady Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych. Z punktu widzenia Rzeczypospolitej Polskiej istotne jest wsparcie dla procesu wzmacniania współpracy UE - ONZ w zakresie bezpieczeństwa, przede wszystkim w obszarze zarządzania kryzysowego, zapobiegania konfliktom i zwiększenia skuteczności operacji pokojowych. Przejawem aktywności Polski i UE na tym polu jest przyjęcie przez Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa dokumentu dotyczącego wzmacniania skuteczności działań UE na forum ONZ w dziedzinie pokoju międzynarodowego³⁸.

Polska strategia bezpieczeństwa narodowego przewiduje wspieranie inicjatyw na rzecz wzmocnienia roli ONZ w dziedzinie utrzymania pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego oraz umacniania roli pełnionej w tym względzie przez Radę Bezpieczeństwa ONZ, w tym poprzez aktywny udział w operacjach pokojowych realizowanych pod auspicjami ONZ.

Długoletnie doświadczenie ONZ w misjach pokojowych wykorzystane było przez inne organizacje podczas opracowywania procedur przygotowania i prowadzenia operacji wsparcia pokoju. W doktrynach NATO i EU znaleźć można zatem nazewnictwo charakterystyczne dla operacji pokojowych ONZ. W literaturze przedmiotu funkcjonują równoległe dwie kategorie operacji o charakterze pokojowym, tj. operacje pokojowe i operacje wsparcia pokoju. Należy zaznaczyć, iż pojęcie operacje wsparcia pokoju jest właściwe dla nomenklatury stosowanej w Sojuszu i dotyczy działań militarnych prowadzonych metodami i narzędziami walki zbrojnej przez NATO lub inną organizację (koalicję państw) najczęściej na podstawie mandatu ONZ. Z kolei przez operacje pokojowe rozumie się wszelkie działania (nie tylko militarne) realizowane na podstawie rezolucji ONZ oraz z udziałem sił ONZ. Kierownictwo polityczne i militarne pozostaje w kompetencjach ONZ.

Operacje pokojowe definiowane są jako *użycie wielonarodowych sił wojskowych i cywilnych pod nadzorem ONZ do rozwiązania konfliktów wewnętrznych lub międzynarodowych. Decyzję o uruchomieniu operacji pokojowych mogą podejmować: Zgromadzenie Ogólne, Rada Bezpieczeństwa lub sekretarz generalny. Rozróżnia się dwa rodzaje operacji pokojowych: misje obserwacyjne oraz operacje zużyciem kontyngentu wojskowego – doraźnych sił Narodów Zjednoczonych (United Nations Emergency Forces – UNEF)³⁹. Zgodnie z założeniami operacji pokojowych wprowadzenie sił pokojowych powinno być poprzedzone uzyskaniem zgody stron konfliktu.*

³⁸ *Strategia rozwoju...*, s. 48.

³⁹ *Słownik terminów...*, s. 92.

W literaturze związanej z działalnością ONZ używane są zamiennie pojęcia: misja pokojowa i operacja pokojowa. Próbę uporządkowania tych pojęć podjął dr Jacek Trembecki, który uważa, iż *misja pokojowa to każda działalność służąca zarówno pokojowi i bezpieczeństwu, jak i kontrolowaniu i rozwiązywaniu konfliktów między państwami, a także wewnątrz państw*⁴⁰. Natomiast operacje pokojowe ONZ to działania z ograniczonym użyciem sił zbrojnych, dla których został precyzyjnie określony cel, podejmowane w celu utrzymania lub przywrócenia pokoju w rejonie konfliktu.

Pomimo wielu lat funkcjonowania operacji ONZ nie istnieje jednolity podział operacji pokojowych. Wynika to z różnych uwarunkowań i specyfiki współczesnych operacji. Eksperci zajmujący się problematyką pokojową dokonali kategoryzacji operacji pokojowych w zależności od różnych kryteriów. Jednym ze sposobów klasyfikacji tych operacji jest odniesienie ich do etapów konfliktu. Według tego podziału wyodrębnia się cztery fazy, w których mogą zostać użyte siły pokojowe: faza przed eskalacją przemocy i przerodzeniem się jej w otwarty konflikt zbrojny, faza druga w trakcie trwania konfliktu zbrojnego, trzecia faza dotyczy działań po podpisaniu porozumienia o przerwaniu i ostatnia faza po podpisaniu formalnego porozumienia pokojowego⁴¹.

Organizacja Narodów Zjednoczonych w załączniku do *Programu dla Pokoju* z 1995 roku (*An Agenda for Peace 1995*) określiła możliwe formy działań pokojowych. Pierwszą z nich stanowi **dyplomacja prewencyjna**, która jest próbą rozwiązania sytuacji kryzysowej bez użycia sił wojskowych. Zgodnie z art. 33 Karty Narodów Zjednoczonych strony w sporze powinny dążyć do osiągnięcia porozumienia na drodze rokowań, badań, pośrednictwa, koncyliacji, arbitrażu, postępowania sądowego, odwołania się do organów porozumień regionalnych albo innymi sposobami pokojowymi stosownie do swego wyboru. Rada Bezpieczeństwa ONZ może wzywać strony do osiągnięcia porozumienia metodami pokojowymi.

Druga forma działań dotyczy użycia sił wojskowych ONZ w celu **utrzymania pokoju**. W tym przypadku rola sił pokojowych ogranicza się do podtrzymania rozdziału stron konfliktu za ich zgodą. Działania mają więc charakter policyjny i polegają na niedopuszczeniu do przemocy w rejonie odpowiedzialności. Rozmieszczenie sił pokojowych musi być poprzedzone porozumieniem o przerwaniu ognia. Siły ONZ pełnią rolę rozjemcy, ale skuteczność ich działań uzależniona jest od chęci utrzymania pokoju przez zwaśnione strony. Historia działalności ONZ wskazuje, iż zazwyczaj ani potencjał militarny sił pokojowych ONZ, ani zasady użycia siły (*Rules of Engagement* – ROE) nie pozwalają na powstrzymanie ewentualnego ataku jednej ze stron konfliktu na swojego przeciwnika.

⁴⁰ J. Trembecki, *Misje i operacje ONZ*, [w:] A. Polak, J. Joniak (red.), *Sztuka...*, s. 335.

⁴¹ M. Marszałek, *Operacje pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych. Geneza, Struktura, Planowanie*, AON, Warszawa, 2011, s. 26.

Kolejna forma – **budowanie pokoju** – dotyczy wspierania i ochrony instytucji zapewniających stabilność państwa oraz nadzorowania funkcjonowania mechanizmów prawnych i demokratycznych w celu niedopuszczenia do odrodzenia się konfliktu. Przewidywane działania w tej operacji mogą dotyczyć prowadzenia obserwacji, badań oraz stosowania pośrednictwa, rozstrzygnięć sądowych, a w koniecznych przypadkach również wprowadzania sankcji i rozbrojenia zwaśnionych stron.

Wymuszanie pokoju jest operacją, w której zaangażowane są siły militarne. W tym przypadku wprowadzenie sił pokojowych nie wymaga zgody stron konfliktu. Celem działań ONZ jest niedopuszczenie do powstania konfliktu lub jak najszybsze przerwanie istniejącego konfliktu. W tego typu operacjach, często na podstawie mandatu ONZ, użyte zostają wojska sojusznicze lub koalicyjne. W przypadku pojawienia się groźby konfliktu zagrażającego pokojowi w regionie mają miejsce operacje reagowania kryzysowego.

Jednym z mechanizmów będących w dyspozycji ONZ jest **rozbrojenie**. Operacja rozbrojenia polega na regulacji i/lub redukcji zbrojeń zarówno w sensie globalnym, jak i regionalnym. Operacja rozbrojenia w obszarze konfliktu ma na celu pozbawienie stron środków walki. W sensie globalnym dotyczy całokształtu działań na rzecz pokoju i bezpieczeństwa oraz zmniejszenia ryzyka wystąpienia konfliktów zbrojnych.

Kolejna forma działań, jakie może podjąć ONZ w celu rozwiązania sytuacji kryzysowej, to **sankcje**. Zgodnie z artykułem 41 KNZ Rada Bezpieczeństwa ONZ może wezwać państwa członkowskie do zastosowania środków niepociągających za sobą użycia siły zbrojnej w celu przywrócenia międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Sankcje to pozamilitarne środki wymuszania obejmujące odmowę dostępu do towarów, usług i zaspokojenia innych zewnętrznych potrzeb, niezbędnych lub ważnych dla zachowania infrastruktury ekonomicznej, społecznej lub politycznej danego państwa⁴².

Polska uczestniczy w misjach i operacjach ONZ od 1953 roku, kiedy rząd PRL wysłał do Korei obserwatorów wchodzących w skład międzynarodowych komisji nadzorujących realizację postanowień traktatu pokojowego. Po zakończonej trzyletniej wojnie (1950-1953) pomiędzy Koreą Północną i Koreą Południową powołano dwie międzynarodowe komisje: rozbrojeniową oraz komisję nadzoru i kontroli, w których służyło łącznie ponad 1000 Polaków. Po raz pierwszy polski kontyngent wojskowy został wysłany w składzie międzynarodowych sił ONZ w 1973 roku na półwysep Synaj (Doraźne Siły Zbrojne na Bliskim Wschodzie – *United Nations Emergency Force* – UNEF II), gdzie realizował głównie zadania związane z zabezpieczeniem logistycznym i medycznym misji. Dużym przedsięwzięciem,

⁴² B. Boutros-Ghali, *An Agenda for Peace*, UN, Nowy Jork, 1995, s. 26.

szczególnie logistycznym, był udział polskiego kontyngentu w misji MINURCAT w 2009 roku. Obecnie Polska zaangażowana jest w kilka misji utrzymania pokoju, w których służą eksperci wojskowi.

Potencjalne możliwości użycia komponentów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w operacjach wielonarodowych

Zaangażowanie w operacje poza granicami kraju jest narzędziem polityki państwa. Ma ono bezpośredni wpływ na kształtowanie pozycji Polski na arenie międzynarodowej. Z analizy dokumentów normatywnych⁴³ wynika, iż istotnym elementem strategii bezpieczeństwa narodowego jest utrzymywanie potencjału SZ RP na poziomie jakościowym i ilościowym niezbędnym do odstraszenia i gwarantowania Polsce wiarygodności obronnej. Polska, jako członek NATO i UE oraz kraj aktywnie wspierający działania ONZ na rzecz umacniania pokoju na świecie, musi być przygotowana na wydzielanie kontyngentów wojskowych do różnego typu operacji wielonarodowych.

Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego jako cel główny do roku 2022 wyznacza wzmocnienie efektywności i spójności systemu bezpieczeństwa narodowego. Osiągnięcie celu głównego wiąże się z realizacją celów operacyjnych, do których należą m.in. kształtowanie stabilnego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa w wymiarze regionalnym i globalnym (Cel nr 1) oraz umocnienie zdolności państwa do obrony (Cel nr 2).

Udział w **kształtowaniu stabilnego międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa**, które charakteryzuje się występowaniem i wzajemnym przenikaniem się zagrożeń militarnych i pozamilitarnych często o charakterze asymetrycznym, wymaga pogłębiania współpracy z sojusznikami, partnerami, sąsiadami i innymi podmiotami stosunków międzynarodowych. Celem Polski jest zwiększanie efektywności działań własnych i wspólnych w ramach NATO, UE, innych organizacji międzynarodowych oraz relacji wielo- i dwustronnych. Zakłada się wzmocnienie obrony kolektywnej w ramach NATO, rozwój zdolności UE do prowadzenia operacji reagowania kryzysowego, umacnianie strategicznego partnerstwa z USA, wspieranie zwiększenia skuteczności ONZ oraz działania na rzecz umacniania OBWE.

Wzmocnienie zdolności NATO do realizacji zadań z zakresu kolektywnej obrony jest najważniejszym postulatem zgłaszanym przez Polskę na forum Sojuszu Północnoatlantyckiego. Polska konsekwentnie opowiada się

⁴³ *Strategia rozwoju...*, s. 55.

za wzmocnieniem praktycznych aspektów związanych z kolektywną obroną, w tym zwłaszcza utrzymaniem i rozwojem odpowiednich narzędzi wojskowych. Dotyczy to przede wszystkim zachowania równowagi pomiędzy rozwojem zdolności na potrzeby operacji ekspedycyjnych oraz zdolności do obrony terytorium Sojuszu. Nasz kraj podkreśla konieczność konsekwentnej realizacji ćwiczeń sojuszniczych związanych z art. 5 Traktatu Waszyngtońskiego, rozwoju Sił Odpowiedzi NATO (SON), regularnego przeglądu i aktualizacji planów ewentualnościowych dla Polski.

Ważnym elementem polskiej strategii bezpieczeństwa jest uczestnictwo w działaniach UE na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa państw członkowskich. W ramach rozwijania zdolności militarnych UE do reagowania w sytuacjach kryzysowych nasz kraj przewiduje wydzielenie komponentów wojskowych do Grup Bojowych Unii Europejskiej (GB UE).

W ramach współpracy międzynarodowej na rzecz umacniania bezpieczeństwa Polska aktywnie uczestniczy w inicjatywach mających przygotować państwa do szybkiej reakcji na zagrożenia w ramach reagowania kryzysowego. Przykładem może być udział polskich wojsk w wielonarodowych grupach bojowych: Wyszehradzkiej Grupie Bojowej (zakończyła dyżur w 2016 roku a kolejna jest przygotowywana na 2019 rok); polsko-ukraińsko-litewskiej brygady – LITPOLUKRBRIG (brygada osiągnęła gotowość w 2016 roku); Weimarskiej⁴⁴ Grupy Bojowej (pełniła dyżur w 2013 roku).

Ważnym działaniem podejmowanym przez Polskę, mającym wpływ na podniesienie bezpieczeństwa narodowego, jest zwiększenie skuteczności ONZ oraz rozwój i egzekwowanie prawa międzynarodowego, w szczególności humanitarnego. ONZ jest jedyną organizacją o zasięgu globalnym, działającą na rzecz umacniania bezpieczeństwa i światowego pokoju. Strategia RP przewiduje aktywny udział kontyngentów wojskowych i specjalistów cywilnych w operacjach pokojowych realizowanych pod auspicjami ONZ.

Drugim celem, jaki określa *Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa*, jest **umacnianie zdolności państwa do obrony**. Celem polskiej polityki bezpieczeństwa, a w szczególności polityki obronnej, jest rozwój potencjału obronnego państwa zapewniającego ochronę żywotnych interesów narodowych oraz współdziałanie z państwami NATO i UE, ukierunkowane na przeciwstawianie się zagrożeniom bezpieczeństwa obszaru euroatlantyckiego. Zakłada się konieczność przeciwstawienia się agresji w ramach zobowiązań sojuszniczych oraz przewiduje się udział SZ RP w stabilizowaniu sytuacji międzynarodowej. Osiągnięcie tego celu wymaga podjęcia działań związanych z: realizacją zobowiązań przyjętych w ramach planowania obronnego NATO; wprowadzeniem zmian legislacyjnych ułatwia-

⁴⁴ Tzw. Trójkąt Weimarski obejmuje Polskę, Niemcy i Francję.

jących udział pracowników i ekspertów cywilnych w operacjach poza granicami kraju; opracowaniem *Zasad i procedur planowania, przygotowywania oraz udziału Polskich Cywilno-Wojskowych Kontyngentów w operacjach reagowania kryzysowego poza granicami kraju*; ukierunkowaniem rozwoju sił zbrojnych na osiągnięcie zdolności do przetrwania i długotrwałego przebywania w rejonie operacji⁴⁵.

Gotowość uczestnictwa w operacjach wielonarodowych potwierdzają również zapisy w *Strategii Bezpieczeństwa...*, która wśród celów strategicznych w dziedzinie bezpieczeństwa wymienia: [...] *rozwój potencjału obronnego i ochronnego adekwatnego do potrzeb i możliwości państwa oraz zwiększenie jego interoperacyjności w ramach NATO i UE, a także wzmocnienie gotowości i zdolności NATO do kolektywnej obrony oraz spójności działań UE w dziedzinie bezpieczeństwa i budowanie silnej pozycji Polski w obu tych organizacjach*⁴⁶.

Ustalenia ostatniego szczytu NATO w Warszawie w 2016 r. również wskazują, iż militarne działania wielonarodowe są aktywną formą zapewnienia bezpieczeństwa. Rozmieszczenie wojsk NATO w ramach wzmocnienia flanki wschodniej wymaga od państw wysyłających odpowiednio wyposażonych i przygotowanych kontyngentów wojskowych. W tym wypadku Polska korzysta z sił wielonarodowych dla zapewnienia własnego bezpieczeństwa, w innym będzie zobowiązana wysłać swoje wojska, aby zapewnić bezpieczeństwo członków Sojuszu.

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż Siły Zbrojne RP powinny być przygotowane na wydzielenie kontyngentów wojskowych lub wojskocywilnych z przeznaczeniem do SON, Grup Bojowych UE oraz innych inicjatyw militarnych w ramach podpisanych porozumień międzynarodowych. Zarówno w sytuacji obrony państwa lub Sojuszu w ramach obrony kolektywnej, jak i w przypadku operacji reagowania kryzysowego, polski kontyngent wojskowy będzie uczestniczył w operacji wielonarodowej.

Podsumowanie

Współczesne zagrożenia bezpieczeństwa wymagają przygotowania sił zbrojnych do udziału w międzynarodowych przedsięwzięciach na rzecz utrzymania pokoju i bezpieczeństwa. Mogą to być różne formy operacji reagowania kryzysowego prowadzonych pod patronatem organizacji międzynarodowych lub koalicji państw, a także operacje pokojowe ONZ. Dokonana charakterystyka współczesnych operacji pozwala przewidywać, iż będą one miały postać przedsięwzięć wielonarodowych z udziałem zarówno sił wojskowych, jak i personelu cywilnego. Wielonarodowość współcze-

⁴⁵ *Strategia Rozwoju...*, s. 56.

⁴⁶ *Strategia bezpieczeństwa...*, s. 11.

nych i przyszłych operacji wynika z potrzeby legitymizacji działań zbrojnych, dlatego też przyszłe operacje, w większości przypadków, będą prowadzone na podstawie mandatu organizacji międzynarodowej. W szczególnych sytuacjach możliwe jest także działanie koalicji państw bez takiego mandatu. Koalicyjność stanowi podkreślenie woli politycznej państw. Wspólną cechą przyszłych operacji będzie łączoność, tj. zaangażowanie różnych rodzajów sił zbrojnych w celu osiągnięcia efektu synergii. Niezwykle istotna dla skuteczności wielonarodowych operacji połączonych będzie koordynacja działań uczestniczących komponentów, wydzielonych z różnych rodzajów sił zbrojnych oraz z różnych państw. Dotyczy to również koordynacji wsparcia i zabezpieczenia logistycznego wojsk.

Zebrane fakty pozwalają stwierdzić, iż Polska, jako członek Sojuszu, UE oraz kraj aktywnie uczestniczący w działaniach na rzecz bezpieczeństwa międzynarodowego, prawdopodobnie będzie uczestniczyć w przedsięwzięciach militarnych o charakterze wielonarodowym. Mogą to być wielonarodowe operacje sojusznicze lub koalicje państw również spoza NATO, dlatego też SZ RP muszą być przygotowane na wydzielenie komponentów do operacji wielonarodowych. Wymaga to osiągnięcia wysokiego poziomu standaryzacji w zakresie sprzętu technicznego, struktur organizacyjnych organów logistycznych oraz wypracowania procedur działania umożliwiających funkcjonowanie w ramach operacji połączonej Sojuszu. Konieczne jest również właściwe przygotowanie personelu. Realizacja wymienionych czynników jest niezbędna do osiągnięcia odpowiedniego poziomu interoperacyjności z państwami NATO. Pozwoli to efektywnie współdziałać w obszarze operacji oraz optymalnie wykorzystać zasoby logistyczne państw członkowskich.

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż SZ RP powinny być przygotowane na wydzielenie kontyngentów wojskowych lub wojskowo-cywilnych z przeznaczeniem do SON, Grup Bojowych UE oraz innych inicjatyw militarnych w ramach podpisanych porozumień międzynarodowych. Zarówno w sytuacji obrony państwa lub sojuszu w ramach obrony kolektywnej, jak i w przypadku operacji reagowania kryzysowego polski kontyngent wojskowy będzie uczestniczył w operacji wielonarodowej.

Bibliografia

1. Boutros-Ghali Boutros, *An Agenda for Peace*, UN, Nowy Jork, 1995.
2. Czupryński Andrzej (red.), *Kierunki ewolucji operacji w świetle doświadczeń XXI wieku*, Praca naukowo-badawcza, AON, Warszawa, 2014.
3. Czupryński Andrzej, *Współczesna sztuka operacyjna*, AON, Warszawa, 2009.

4. Huzarski Michał, *Zmienne podstawy bezpieczeństwa i obronności państwa*, AON, Warszawa, 2009.
5. Knetki Jan, *Operacje połączone*, AON, Warszawa, 1996.
6. Koziej Stanisław, *Między piekłem a rajem. Szare bezpieczeństwo na progu XXI wieku*, Adam Marszałek, Toruń, 2006.
7. Koziej Stanisław, *Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa*, Skrypt internetowy, Warszawa, 2010.
8. Marszałek Maciej, *Operacje pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych. Geneza, Struktura, Planowanie*, AON, Warszawa, 2011.
9. Marszałek Maciej, *Operacje reagowania kryzysowego NATO*, Difin, Warszawa, 2013.
10. *MC-327/2 NATO Military Policy for Non-Article 5 Crisis Response Operations*.
11. Obrusiewicz Marek, *Wielonarodowe Połączone Siły Zadaniowe CJTF*, AON, Warszawa, 2002.
12. *Operacje reagowania kryzysowego spoza artykułu 5 DD/3.4(A)*, Centrum Doktryn i Szkolenia Wojsk, Bydgoszcz, 2013.
13. Polak Andrzej, *Ewolucja teorii operacji*, AON, Warszawa, 2012.
14. Polak Andrzej, Joniak Jacek (red.), *Sztuka wojenna*, AON, Warszawa, 2014.
15. *Słownik z zakresu bezpieczeństwa narodowego*, AON, Warszawa, 2008.
16. *Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa, 2014.
17. *Strategia rozwoju bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022 – przyjęta uchwałą Rady Ministrów nr 67 z dnia 9 kwietnia 2013 roku*.
18. *Traktat Waszyngtoński*, Waszyngton, 1999.
19. Wołęjszo Jarosław, Jakubczak Ryszard (red.), *Obronność, teoria i praktyka*, Bellona, Warszawa, 2012.
20. Wróblewski Ryszard, *Operacje inne niż wojna jako forma polityki bezpieczeństwa RP w XXI wieku*, AON, Warszawa, 2000.
21. Zieliński Jerzy, *Podstawowe założenia dydaktyki sztuki operacyjnej*, AON, Warszawa, 2002.
22. Zieliński Jerzy, *Teoretyczne podstawy operacji połączonych*, Warszawa, 1999.

Źródła internetowe

1. www.europol.europa.eu.
2. www.msz.gov.pl/pl/polityka_zagraniczna/polityka_bezpieczenstwa/zwalczanie_terroryzmu_miedzynarodowego/zagrozenie_terrorystyczne_w_polsce_i_regionie/.
3. www.politykaglobalna.pl/2014/06/czym-islamskie-panstwo-iraku-lewantu/.

PROSPECT OF THE ENGAGEMENT OF POLISH MILITARY CONTINGENTS IN MULTINATIONAL OPERATIONS

The purpose of the paper is to discuss the issue of the participation of Polish military contingents in multinational operations outside the country. The author presents the factors that determine the participation of Polish troops in military operations conducted by international organizations or coalitions of states. The paper also presents the current threats to state security and describes types of military operations. The study shows that Poland should take account of the possibility of participating in operations conducted by NATO, the EU, or the UN as an international crisis response. Therefore, the armed forces should maintain adequate potential and capabilities.

Keywords: multinational military operations, national security, terrorism